

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหาและความสำคัญของปัญหา

ด้วยกระแสโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ อันเป็นผลมาจากการผนวกเข้ากันระหว่างเทคโนโลยีการสื่อสาร เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบันกลายเป็นสังคมสารสนเทศ (Information Society) โลกถูกหล่อหลอมเป็นหนึ่งเดียว เป็นโลกไร้พรมแดน กิจกรรมทุกด้านไม่ว่าด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง การศึกษา และด้านอื่น ๆ ได้ส่งผลต่อวิถีชีวิตของผู้คน องค์กรและหน่วยงานต่างๆ ที่ต้องก้าวเดินตามโลกยุคฐานความรู้และภูมิปัญญาที่มีการพัฒนาเครือข่ายคอมพิวเตอร์

ภาคการศึกษาเองก็เป็นหนึ่งในรากฐานแห่งการสร้างสรรค์สังคมที่ต้องปรับตัว รวมทั้งเรียนรู้ประโยชน์จากการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มาใช้เช่นเดียวกับหน่วยงานอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันอุดมศึกษาซึ่งเป็นแหล่งสร้างองค์ความรู้และทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของสังคมไทยกำลังเผชิญกับความเร่งด่วนในการพัฒนาประเทศ(พันธศักดิ์พลสัมพันธ์และวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2543) และจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนี้ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ของมนุษย์เป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากศักยภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศในการขจัดข้อจำกัดของกาลเวลา และระยะทาง ส่งผลให้การแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลเกิดได้ในทุกเวลา และทุกสถานที่ จากวิวัฒนาการนี้เองได้ก่อให้เกิดรูปแบบการจัดการศึกษาแบบใหม่ที่มีการประยุกต์ ใช้เทคโนโลยีสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นเครือข่ายสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา

สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งได้ให้ความสำคัญในเรื่องของการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน เช่น การนำมาใช้ในการเรียนทางไกล การใช้เป็นการเรียนเสริมหรือการศึกษาเพิ่มเติม ซึ่งจากกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศประเทศไทย พ.ศ.2544-2553 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาด้านการศึกษา(E-education) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยี โดยมุ่งเน้นการสร้างระบบการบริหารจัดการทรัพยากรศึกษาที่มีประสิทธิภาพเอื้อให้ผู้เรียนได้มี

โอกาสได้เข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสารสนเทศ เนื้อหา และความรู้ สถาบันการศึกษาจึงต้องจัดโอกาสและสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปตามแนวทางตามความถนัดของตน ส่งเสริมสมรรถภาพให้ผู้เรียนมีความรู้ความคิดและทักษะใหม่เพิ่มมากขึ้น จัดการเรียนการสอนให้หลากหลายรูปแบบเพื่อตอบสนองวิธีเรียนของผู้เรียนที่แตกต่าง

ดังนั้นเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จึงเป็นเครื่องมือที่มีพลานุภาพสูงในการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา และส่งเสริมการเรียนรู้ ทั้งในระบบ นอกระบบ และการเรียนรู้ตามอัธยาศัย โดยการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันแหล่งความรู้ถูกจำกัด ทั้งที่แหล่งความรู้มีมากมาย การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันถูกจำกัดเฉพาะในห้องเรียนและอยู่ภายใต้การควบคุมกำกับของผู้สอนเท่านั้น ที่ผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างระหว่างบุคคลมีความรู้ความเข้าใจประสบการณ์และการมองโลกแตกต่างกันออกไป รวมถึงรูปแบบการจัดชั้นเรียนในปัจจุบันไม่สามารถที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ ดังนั้นการเตรียมคนเพื่อให้เข้าไปรองรับกับระบบงานใหม่ในอนาคต เทคโนโลยีจึงเป็นพื้นฐานสำคัญ การเรียนการสอนไม่ควรยึดติดกับวิธีเดิม ในขณะที่สิ่งใหม่หรือสิ่งที่กำลังพัฒนาเป็นไปอย่างรวดเร็ว แหล่งความรู้ไม่ได้อยู่ที่สถานศึกษาอย่างเดียว การจัดการเรียนการสอนผ่านเว็บ (Web Based Instruction-WBI) จึงตอบสนองการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเป็นการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนที่ประยุกต์คุณลักษณะของอินเทอร์เน็ต โดยนำทรัพยากรที่มีอยู่ในเวิลด์ไวด์เว็บ (World Wide Web) มาเป็นสื่อกลางเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นแหล่งข้อมูลอ้างอิง เอกสารประกอบการเรียนบทเรียนสำเร็จรูป หรือแม้กระทั่งหลักสูตรวิชา เนื่องจาก เวิลด์ไวด์เว็บเป็นบริการบนอินเทอร์เน็ตที่มีแหล่งข้อมูลอยู่มากมายและหลายรูปแบบ ทั้งตัวอักษร ภาพนิ่ง การเคลื่อนไหวหรือเสียง โดยอาศัยคุณลักษณะของการเชื่อมโยงหลายมิติ (Hyperlink) ทั้งในรูปแบบของข้อความหลายมิติ (Hypertext) หรือสื่อหลายมิติ (Hypermedia) เพื่อเชื่อมโยงแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องไว้ด้วยกัน และเป็นการนำประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการค้นคว้าข้อมูลในการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นการสนองตอบแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นหลัก นั่นคือมีใช้การสอนที่เป็นการถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอนเพียงฝ่ายเดียว แต่เป็นการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ โดยใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์ ซึ่งสื่อต่าง ๆ เหล่านี้สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และแก้ปัญหาได้อย่างอิสระ เพราะข้อมูลบนเว็บมีลักษณะเป็นพลวัต (Dynamic) ทำให้เนื้อหาการเรียนมีความยืดหยุ่นมากกว่าแบบเดิม และเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญและเปิดโอกาสให้ผู้สอนสามารถปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตรให้ทันสมัยได้อย่างสะดวกสบาย

การเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นการปรับเนื้อหาเดิมสู่รูปแบบใหม่ จำเป็นต้องมีเครื่องมือ อุปกรณ์และระบบเครือข่ายที่พร้อมและสมบูรณ์ เพื่อให้ได้บทเรียนดิจิทัลที่มีคุณภาพ และทันต่อความต้องการเรียน ผู้เรียนสามารถเลือกเวลาเรียนได้ ทุกช่วงเวลาตามที่ต้องการ ตลอดจนทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของผู้เรียนและผู้สอนต้องมีความรู้และทักษะทั้งด้านคอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตพอสมควร โดยเฉพาะผู้สอนจำเป็นต้องมีทักษะอื่นๆ ประกอบเพื่อสร้างเว็บไซต์การสอนที่น่าสนใจให้กับผู้เรียน นอกจากนี้ผู้เรียนจะต้องมีความพร้อมทั้งทางจิตใจ และความรู้ คือ จะต้องยอมรับในเทคโนโลยีรูปแบบนี้ ยอมรับการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความกระตือรือร้น ตื่นตัว ใฝ่รู้ มีความรับผิดชอบ กล้าแสดงความคิดเห็นและศึกษาความรู้ใหม่ๆ ในส่วนของผู้สอนจะต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้แนะนำมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก ชี้แนะผู้เรียนเป็นศูนย์กลางกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น อยากรู้ การกระตุ้นการทำกิจกรรมเตรียมเนื้อหาและแหล่งค้นคว้าที่มีคุณภาพ รวมทั้งความพร้อมด้านการใช้คอมพิวเตอร์การผลิตบทเรียนออนไลน์ และการเผยแพร่บทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยการนำเสนอเนื้อหาบทเรียนจะต้องเหมาะสมกับผู้เรียนให้มากที่สุด มีหลากหลายให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเลือกเรียนได้ด้วยตนเอง มีกิจกรรมวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เลือกใช้สื่อการสอนที่เหมาะสม และเหมาะสมกับความพร้อมของเทคโนโลยี การลำดับเนื้อหาไม่ซับซ้อนไม่ก่อให้เกิดความสับสน ระบุแหล่งค้นคว้าอื่นๆ ที่เหมาะสม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นอีกหนึ่งสถาบันการศึกษาที่เห็นความสำคัญของการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ทางการศึกษา โดยได้พัฒนาระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และการสื่อสารของมหาวิทยาลัยให้มีความสมบูรณ์ มีการพัฒนาห้องสมุดระบบสารสนเทศ และยังสามารถนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมและทันสมัยมาใช้ในการบริหารจัดการ การเรียนการสอน การวิจัย การบริหารวิชาการ และได้ให้ความสำคัญของการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ประโยชน์ในการสนับสนุนการเรียนการสอน (ขรรค์ชัย แซ่แต้, 2548) มีการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในลักษณะอิเล็กทรอนิกส์ มาใช้ในการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในช่วงปี พ.ศ. 2546-2549 (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2547) เป้าประสงค์ที่ 3 พันธกิจของมหาวิทยาลัย เป็นผู้มีรู้ความสามารถทางวิชาการ มีการแสวงหาความรู้ตลอดชีวิต มีคุณธรรม มีทักษะชีวิต มีสำนึกสาธารณะ และมีสมรรถนะสากลบนพื้นฐานความเป็นไทย โดยมีแผนกลยุทธ์ ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และจากแผนกลยุทธ์ของสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ.2546 – 2549 (สำนักวิทยบริการ, 2547) กรอบแนวคิดที่ 2 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อสนับสนุนการ

เรียนการสอน โดยการส่งเสริมสนับสนุนให้อาจารย์ใช้สื่อคอมพิวเตอร์ในการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน และนำระบบห้องเรียนเสมือนมาส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่างๆ ทั้งในระดับปริญญาตรี และบัณฑิตศึกษา จากรายงานวิจัยของพิเชษฐ เพียรเจริญ (2549) ที่ศึกษาความต้องการใช้อีเลิร์นนิ่งของอาจารย์และนักศึกษมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี พบว่ามีเพิ่มมากขึ้น และมีความต้องการทรัพยากรด้านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่ทันสมัย ประกอบกับระบบเครือข่ายที่สะดวกรวดเร็ว นอกจากนี้ความต้องการในการพัฒนาศักยภาพการใช้งานอินเทอร์เน็ต โดยมีความต้องการให้มีการจัดอบรม แต่ทั้งนี้ก็ยังประสบปัญหาต่างๆ ทั้งในศัพททรัพยากร ด้านระบบ และด้านบุคลากร ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการเรียนการสอนของทั้งอาจารย์และนักศึกษา

ฉะนั้นการศึกษาแนวทางการพัฒนาพัฒนาศักยภาพการเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จะต้องอาศัยความสอดคล้องขององค์ประกอบต่างๆ ในด้านการจัดสภาพแวดล้อม และสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน นโยบายสถาบัน ผู้สอน ผู้เรียนและวิธีการสอน เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลสูงสุดของการนำการเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จึงนำไปสู่การศึกษาวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. ทราบถึงสภาพการดำเนินการจัดการเรียนการสอนบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี
2. นำไปสู่แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เหมาะสมของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ใช้เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟายด้วยแบบสอบถาม รวบรวมความคิดเห็นทั้งหมด 3 ครั้ง เป็นการรวบรวมความคิดเห็นที่สอดคล้องกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในเรื่อง แนวทางการจัดการเรียนการสอนบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

1.1 เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอย่างน้อย 4 ปี

1.2 เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หรือ

1.3 มีผลงานวิชาการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

2. กลุ่มตัวอย่าง

ผู้เชี่ยวชาญได้จากการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงโดยมีคุณสมบัติตามที่กำหนดจำนวน 7 คน

ขอบเขตการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลในปี พ.ศ.2551 เป็นการศึกษาความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟายโดยอาศัยกรอบทฤษฎีที่มีผู้ศึกษาไว้ซึ่งครอบคลุมด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน
2. ด้านนโยบายของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
3. ด้านผู้สอน
4. ด้านผู้เรียน
5. ด้านวิธีการสอน

นิยามศัพท์

แนวทางการจัดการเรียนการสอนบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (An Approach of Learning and Teaching on the Internet The) การจัดกระบวนการและการใช้ประโยชน์จากสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์และระบบอินเทอร์เน็ต ที่ออกแบบการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ทุกที่ ไม่ยึดติดกับเวลาและความก้าวหน้าในการเรียนรู้ เป็นกระบวนการ และการใช้ประโยชน์จากการเรียนการสอนผ่านเว็บเพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลสูงสุดตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยเกี่ยวข้องกับการจัดทรัพยากรได้แก่สภาพแวดล้อมและสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน นโยบายสถาบัน ผู้สอน ผู้เรียน และวิธีการเรียน

2. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (Learning Environment) สิ่งต่างๆ สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัวผู้เรียน ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ส่งผลต่อผู้เรียนทั้งทางบวกและลบ และมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลการเรียนรู้ของผู้เรียน